

Сало Я. В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-593-1-45>

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Інтелектуалізація економіки є одним із ключових трендів сучасного соціально-економічного розвитку, що зумовлює глибоку трансформацію принципів функціонування та розвитку підприємств. Умови зростання ролі знань, інновацій, нематеріальних активів і інтелектуального капіталу змінюють традиційні уявлення про джерела економічного зростання та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. За таких обставин розвиток підприємств дедалі більше залежить не від обсягу матеріальних ресурсів, а від здатності генерувати, акумулювати та ефективно використовувати інтелектуальний потенціал. У зв'язку з цим актуалізується потреба в теоретичному осмисленні інтелектуалізації економіки як складного багатовимірного процесу, що формує нові підходи до розвитку підприємств. Систематизація наукових підходів до трактування інтелектуалізації економіки дозволяє поглибити розуміння її впливу на еволюцію моделей розвитку підприємств і створює методологічне підґрунтя для подальших досліджень у цій сфері.

У сучасних наукових дослідженнях інтелектуалізація економіки розглядається з різних концептуальних позицій, що відображають багатогранність цього явища та різні акценти у поясненні його впливу на розвиток підприємств. Розмаїття наукових підходів до інтерпретації інтелектуалізації економіки зумовлено відмінностями у вихідних теоретичних передумовах, об'єктах аналізу та рівнях узагальнення. Одні дослідники зосереджують увагу на інтелектуальних ресурсах як ключовому факторі економічного зростання, інші – на інтелектуальному капіталі як системному утворенні, що формує конкурентні переваги підприємств, тоді як окремі підходи пов'язують інтелектуалізацію передусім з інноваційними процесами або стратегічною трансформацією моделей розвитку. У контексті розвитку підприємств така множинність

підходів потребує систематизації, що дозволяє не лише узагальнити існуючі теоретичні напрацювання, а й визначити їхню прикладну значущість для формування сучасних моделей розвитку підприємств в умовах інтелектуалізації економіки (табл. 1).

Таблиця 1

**Теоретичні підходи до інтелектуалізації економіки
в контексті розвитку підприємств**

Підхід	Ключова ідея	Фокус інтелектуалізації	Значення для розвитку підприємств
Ресурсний	Інтелектуалізація економіки пов'язується зі зростанням ролі знань та компетенцій як стратегічних ресурсів	Знання та інформація як нематеріальні ресурси	Формує підґрунтя для сталого розвитку підприємства через ефективне використання інтелектуальних ресурсів
Інтелектуально-капітальний	Основою інтелектуалізації є формування та накопичення інтелектуального капіталу	Людський, структурний та клієнтський капітал	Забезпечує довгострокову конкурентоспроможність і підвищує вартість підприємства
Інноваційний	Інтелектуалізація розглядається як умова інноваційного розвитку економіки	Інновації, технологічні зміни	Сприяє переходу підприємства до інноваційної моделі розвитку
Стратегічний	Інтелектуалізація економіки визначає зміну стратегічних пріоритетів розвитку	Інтелектуальний потенціал як стратегічний актив	Орієнтує розвиток підприємства на довгострокову стійкість і адаптивність

Джерело: складено автором на основі [1]

Представлена систематизація свідчить, що, незважаючи на різні акценти, усі розглянуті підходи об'єднують визнання інтелектуальних

чинників ключовими драйверами розвитку підприємств в умовах інтелектуалізації економіки. Інтелектуалізація економіки зумовлює принципову зміну підходів до розвитку підприємств, трансформуючи уявлення про джерела їх зростання, конкурентоспроможності та економічної стійкості. В умовах інтелектуалізації економіки розвиток підприємства дедалі менше пов'язується з кількісним нарощуванням матеріальних ресурсів і все більше залежить від ефективності використання інтелектуального потенціалу, здатності до навчання, адаптації та інноваційної активності. Під впливом інтелектуалізації економіки відбувається переорієнтація моделей розвитку підприємств із екстенсивних та ресурсомістких на інтенсивні, засновані на знаннях та інноваціях. Зміна цієї логіки розвитку призводить до переосмислення природи конкурентних переваг, у межах якої вирішального значення набувають нематеріальні активи, зокрема інтелектуальний капітал, організаційні знання, управлінські компетенції та здатність підприємства до створення й комерціалізації нових ідей. Важливим аспектом інтелектуалізації як чинника розвитку підприємств є посилення стратегічної ролі інтелектуальних ресурсів у процесі формування довгострокових цілей і напрямів зростання. Інтелектуальний потенціал у цьому контексті розглядається не як допоміжний елемент виробничої діяльності, а як стратегічний актив, що визначає спроможність підприємства забезпечувати стійкий розвиток в умовах високої динаміки та невизначеності зовнішнього середовища. Розвиток підприємства за таких умов передбачає інтеграцію інтелектуальних чинників у всі ключові управлінські процеси – від формування стратегії до організації бізнес-процесів і взаємодії з ринковим середовищем.

Розгляд інтелектуалізації економіки крізь призму теоретичних підходів дозволяє трактувати її як комплексний процес, що визначає сучасні умови та напрями розвитку підприємств. Систематизація теоретичних підходів показує, що незалежно від концептуальних відмінностей, вони сходяться у визнанні інтелектуальних чинників ключовими драйверами розвитку підприємств. Це свідчить про трансформацію традиційних уявлень щодо джерел економічного зростання та необхідність переосмислення моделей розвитку підприємств в умовах інтелектуалізації економіки.

Література:

1. Огінок С., Рудюк Я., Андрухів І. Інтелектуалізація економіки як чинник інноваційного розвитку. *Український економічний часопис*. 2023. №1. С. 43–47.